

Program časného zachytu nádorů prostaty - nová éra v péči o mužské zdraví

23.11.2023 - | Ministerstvo zdravotnictví ČR

Každý rok u nás karcinom prostaty postihne okolo 8 000 mužů, což je téměř třikrát více než před 20 lety.

Přibližně 1 400 mužů ročně tomuto onemocnění podlehne. Je zřejmé, že pravidelný screening je klíčem k úspěšné prevenci. Ministerstvo zdravotnictví ČR proto na tuto výzvu reaguje populačním Programem časného zachytu karcinomu prostaty, který začíná v lednu 2024 a přináší novou naději v péči o mužské zdraví. Praktičtí lékaři a urologové budou oslovovat muže od 50 do 69 let, kterým bude vyšetřena hladina prostatického specifického antigenu (PSA) z běžného odběru krve.

Cílem nového programu prevence je využít nejnovější diagnostické metody a zajistit časný záchyt nádorů prostaty a následnou včasnou léčbou zvýšit šanci na úplné uzdravení pacientů. *„Prevence, a zejména prevence vážných chronických onemocnění, byla a je jedním ze základních pilířů mého programu jako ministra zdravotnictví. Téměř ihned po svém příchodu do funkce jsem tuto oblast začal posilovat, založili jsme Národní screeningové centrum při ÚZIS a posunuli kompetence tak, abychom běžící programy dostali do silnější pozice a řadu nových iniciovali. Zavedení nových programů znamená, že jsme je implementovali i do úhrad z veřejného zdravotního pojištění, protože za tento typ péče a prevence občané ČR nemusí nic přímo platit, vše ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami hradí náš solidární systém,“* konstatuje ministr zdravotnictví Vlastimil Válek.

Program časného zachytu karcinomu prostaty v ČR reaguje na dlouhodobě narůstající počet případů rakoviny prostaty, přičemž nemocní často přicházejí pozdě, když už je léčba nádoru komplikovaná. Naopak když je rakovina odhalena včas, nasazená léčba zvyšuje šanci na úplné vyléčení. *„Alarmující je, že i přes cílenou osvětu onkologické prevence je velká skupina mužů diagnostikována pozdě, tedy v pokročilém stádiu onemocnění. Více než 22 % mužů je diagnostikováno ve 3. nebo 4. stádiu. Jde ročně téměř o 2 000 mužů, proto je časná diagnostika zcela zásadní,“* říká ředitel Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR Ladislav Dušek.

Do programu časného zachytu karcinomu prostaty bude zapojena celá řada odborností – praktičtí lékaři, ambulantní urologové a radiologická pracoviště, biochemické laboratoře a pracoviště patologie. *„Úlohou praktických lékařů je oslovení mužů do programu na základě jejich souhlasu a splněním věkových kritérií 50-69 let,“* konstatuje Petr Šubrt, člen předsednictva Sdružení praktických lékařů ČR. *„Naším úkolem bude muže edukovat a vysvětlit jim význam včasného odhalení rakoviny prostaty,“* dodává. Pokud muž se zařazením do screeningového programu nesouhlasí, bude znovu osloven každé 2 roky až do dosažení horní věkové hranice pro tento screening. V případě hladiny PSA nad 3 µg/l je muž odeslán na certifikované pracoviště ambulantní urologie k specializovanému došetření. Další péči už organizuje a indikuje certifikované pracoviště urologie. V případě negativního výsledku PSA jsou další kontrolní odběry za 2 nebo 4 roky, podle konkrétního výsledku vyšetření PSA.

V současné době není v České republice zaveden systematický program časně detekce karcinomu prostaty a jeho zavedení by také mělo snížit nadbytečnou diagnostiku či léčbu, a tak zajistit i

maximální bezpečí mužů, kteří do screeningu vstupují. Program jako první test využívá jednoduchý, levný a dostupný marker PSA, který můžeme použít pro rozhodnutí o indikaci k dalšímu došetření, případně biopsii. **„Chceme eliminovat přechod karcinomu do již klinicky rozvinutého stadia s náročnou léčbou a špatnou prognózou,“** zdůrazňuje Roman Zachoval, odborný garant programu a předseda České urologické společnosti ČLS JEP. Pacient by neměl být zařazen do screeningu pomocí PSA, aniž by byl dobře seznámen s jeho výhodami a riziky.

Před případným provedením biopsie prostaty provádí akreditované radiologické pracoviště screeningové vyšetření magnetickou rezonancí bez použití kontrastní látky. Vyšetření nevyžaduje žádnou speciální přípravu a trvá několik minut. Není potřeba mít obavu. **„Magnetická rezonance hraje zásadní roli v novém Programu časného zachytu karcinomu prostaty. Její přesnost a schopnost detailně zobrazit prostatu nám umožňují lépe rozlišit, u kterých pacientů je biopsie opravdu nezbytná. Tímto způsobem zvyšujeme efektivitu diagnostiky a snižujeme zbytečný stres a rizika spojená s invazivními zákroky,“** vysvětluje Jiří Ferda z Kliniky zobrazovacích metod FN Plzeň.

„Zavedení nového screeningu rakoviny prostaty je pro muže v České republice obrovským krokem vpřed,“ uvádí zástupce patientské organizace Zdeněk Kurka z STK pro chlapy, z.s. **„Program nabízí nejen novou naději na život pro mnohé, ale také symbolizuje pokrok v oblasti onkologické péče, který je založen na prevenci a inovacích. Je to vítězství pro pacienty a jejich rodiny.“**

Program časného zachytu karcinomu prostaty je ve fázi finalizace. Pilotní fáze bude trvat nejméně 5 let, po nichž dojde k vyhodnocení stanovených cílů. Odborným garantem programu je předseda České urologické společnosti ČLS JEP Roman Zachoval. Do projektu jsou zapojeny další odborné společnosti a instituce. Program je garantován příslušnou komisí ministerstva zdravotnictví. Přípravou programu bylo pověřeno Národní screeningové centrum (NSC) Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR. **„Role Národního screeningového centra je v realizaci programu časného zachytu karcinomu prostaty spočívá zejména v koordinaci programu, jeho monitoringu a vyhodnocení,“** doplňuje vedoucí Národního screeningového centra ÚZIS ČR Karel Hejduk.

O Národním screeningovém centru ÚZIS ČR

Národní screeningové centrum (NSC) vzniklo za účelem podpory a zlepšení screeningu a prevence vážných onemocnění v České republice. NSC zajišťuje metodickou, technickou, analytickou a koordinační podporu časného zachytu onemocnění v ČR.

Bližší informace o NSC: <https://nsc.uzis.cz/>

Pro další informace o programu časného zachytu karcinomu prostaty najdete na webových stránkách programu: <https://www.prostascreeing.cz/> a webových stránkách konference <https://prostaforum.cz>

<https://www.mzcr.cz/tiskove-centrum-mz/program-casneho-zachytu-nadoru-prostaty-nova-era-v-peci-o-muzske-zdravi>